

УДК 612.56:616-083.98

ЗОЗУЛЯ І.С., МАРКОВ Ю.І., СЛАБКИЙ Г.О.

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика
Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України, м. Київ

ТЕМПЕРАТУРА ТІЛА У ПАЦІЄНТІВ ШВИДКОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Резюме. Досліджено температуру тіла на догоспітальному етапі у 647 пацієнтів, які викликали швидку медичну допомогу у м. Києві. Встановлено залежність показника від діагнозу, ступеня тяжкості стану хворих, їх віку, статі тощо.

Ключові слова: пацієнти, температура тіла, догоспітальний етап, швидка медична допомога.

Важливе значення для злагодженого функціонування людського організму має забезпечення температурного гомеостазу [1]. Температура тіла підтримується на сталому рівні, а її коливання становлять загрозу для здоров'я [1, 2]. Вимірювання температури тіла дозволяє своєчасно діагностувати такі захворювання, для яких типові гіпертермія або гіпотермія, та розпочинати адекватну терапію вже на догоспітальному етапі [4, 5].

З метою визначення температури тіла на догоспітальному етапі на початку другого півріччя 2010 р. нами проведено вибіркове дослідження рівня температури 647 пацієнтів станції швидкої медичної допомоги (ШМД) м. Києва. Температуру вимірювали пацієнтам на викликах, що надходили за телефоном 103, незалежно від віку, статі, діагнозу, часу та місця виклику. Із дослідження виключали випадки летального кінця до прибуття бригади ШМД. Термометрію здійснювали шляхом поміщення ртутного термометра у пахвову ділянку. За нормальні значення приймали величини 36,0–36,9 °C [3].

Методи дослідження: клінічні, інструментальні та статистичні.

Результати дослідження

Оцінювали такі часові градації доби: I — 6 год 00 хв — 9 год 59 хв (118 пацієнтів (18,23 %)); II — 10 год 00 хв — 13 год 59 хв (181 пацієнт (27,98 %)); III — 14 год 00 хв — 17 год 59 хв (120 пацієнтів (18,55 %)); IV — 18 год 00 хв — 21 год 59 хв (99 пацієнтів (15,30 %)); V — 22 год 00 хв — 1 год 59 хв (70 пацієнтів (10,82 %)); VI — 2 год 00 хв — 5 год 59 хв (59 пацієнтів (9,12 %)).

Розподіл пацієнтів за віком здійснювали на такі групи: 1-ша вікова група — від 1 дня до 15 повних років (143 пацієнти (22,10 %)), 2-га вікова група — від 16 до 55 років у жінок та до 60 років у чоловіків (327 пацієнтів (50,54 %)), 3-тя вікова група — понад 55 років у жінок та понад 60 років у чоловіків (177 пацієнтів (27,36 %)).

Першу вікову групу розподіляли на такі підгрупи: 1А — вік від 1 дня до 1 місяця (5 пацієнтів (0,77 %)), 1Б — від 1 місяця до 1 року (24 пацієнти (3,71 %)), 1В — від 1 до 3 років (45 пацієнтів (6,96 %)), 1Г — від 3 до 15 років (69 пацієнтів (10,66 %)).

Серед обстежених було 312 чоловіків (48,22 %) та 335 жінок (51,78 %).

Місце виклику: вдома (511 випадків (78,98 %)), вулиця (50 випадків (7,73 %)), громадський заклад (49 випадків (7,57 %)), лікувально-профілактичний заклад (37 випадків (5,72 %)).

Клінічний стан: тяжкий (50 пацієнтів (7,73 %)), середнього ступеня тяжкості (324 пацієнти 50,08 %), задовільний (273 пацієнти (42,19 %)).

Діагноз: раптове захворювання (507 випадків (78,36 %)), пологи та патологія вагітності (26 випадків (4,02 %)), нещасні випадки та травми (80 випадків (12,36 %)), інші захворювання (31 випадок (4,79 %)), безрезультатний виїзд (3 випадки (0,46 %)).

Отримано такі значення температури пацієнтів в часових градаціях (табл. 1).

Більші значення температури отримано у III, IV та VI часових градаціях. При цьому відмінність значень між I та III, I та IV, I та VI часовими градаціями мала вірогідний характер ($p < 0,05$). Встановлена також вірогідність відмінностей ($p < 0,05$) між II та III, II і IV часовими градаціями.

Середнє значення температури в осіб жіночої статі становило $37,20 \pm 0,05$ °C, в осіб чоловічої статі — $37,24 \pm 0,05$ °C (різниця мала невірогідний характер, $p > 0,05$).

У вікових групах констатовано такі значення температури (табл. 2).

Різниці значень температури тіла між 2-ю та 3-ю, 2-ю та 1Б, 1В та 1Г групами були статистично вірогідними ($p < 0,05$). Порівняння 2-ї та 1А груп встановило статистично невірогідний характер змін ($p > 0,05$).

Таблиця 1. Температура тіла пацієнтів різних часових градацій

Часові градації	I	II	III	IV	V	VI
Температура тіла, °C (M ± m)	37,04 ± 0,07	37,13 ± 0,06	37,35 ± 0,08*	37,36 ± 0,09*	37,18 ± 0,12	37,38 ± 0,14*

Примітка: * — різниці значень з I та II градаціями часу мають вірогідний характер ($p < 0,05$).

Відмінність значень температури тіла між 3-ю та 1Б, 1В і 1Г групами мала також статистично вірогідний характер ($p < 0,05$). Порівняння 3-ї та 1А груп встановило статистично невірогідний характер змін ($p > 0,05$).

Серед осіб дитячого віку порівняння 1А та 1Б груп встановило вірогідний характер змін ($p < 0,05$). Відмінність значень температури між групами 1А та 1В, 1А та 1Г мала невірогідний характер ($p > 0,05$).

При порівнянні значень температури вікових груп 1Б та 1В, 1В та 1Г встановлено невірогідний характер змін ($p > 0,05$). Натомість констатовано статистично вірогідну ($p < 0,05$) відмінність значень температури між групами 1Б та 1Г.

За місцем виклику отримано такі значення температури (табл. 3): вдома — $37,30 \pm 0,04$ °С, вулиця — $36,89 \pm 0,11$ °С, громадський заклад — $36,72 \pm 0,07$ °С та лікувально-профілактичний заклад — $37,12 \pm 0,11$ °С. Таким чином, температура, виміряна у пацієнтів вдома та в лікувально-профілактичних закладах, характеризувалася субфебрильними величинами, а на вулиці та громадських закладах — показниками норми.

При порівнянні температури, виміряної вдома та на вулиці, вдома та у громадських закладах, встановлено вірогідну ($p < 0,05$) відмінність значень. Відмінність між значеннями температури, виміряної на викликах вдома та у лікувально-профілактичних закладах, була невірогідною ($p > 0,05$).

Відмінність значень температури, яку вимірювали на викликах на вулиці та у громадських закладах, на вулиці та ЛПЗ, була невірогідною ($p > 0,05$). Температура, виміряна у громадських закладах та ЛПЗ, вірогідно відрізнялась ($p < 0,05$).

Значення температури залежно від клінічного стану пацієнта відображені у табл. 4.

Значення температури тіла у пацієнтів із тяжким ступенем тяжкості були вірогідно більшими ($p < 0,05$), ніж у пацієнтів із задовільним станом. Відмінність

значень температури тіла у пацієнтів із тяжким клінічним станом та середнім ступенем тяжкості мала невірогідний характер ($p > 0,05$). Встановлені значення температури у пацієнтів із задовільним станом та середнім ступенем тяжкості мали вірогідний характер ($p < 0,05$).

Середні значення температури тіла залежно від виду діагнозу відображено у табл. 5.

Середні значення температури тіла були вірогідно нижчими ($p < 0,05$) у групі з безрезультатним виїздом, ніж у групі з нещасними випадками і травмами та групі з іншими захворюваннями. Порівняння середніх значень температури у групі із безрезультатним виїздом і групі з пологами та патологією вагітності свідчили про невірогідно ($p > 0,05$) вищі значення показника в останньому випадку. Середні значення температури у групі з безрезультатним виїздом були вірогідно нижчими ($p < 0,05$), ніж у групі пацієнтів із раптовими захворюваннями. Середні значення температури тіла у групі пацієнтів із раптовими захворюваннями ($37,33 \pm 0,04$ °С) були вірогідно більшими ($p < 0,05$), ніж у групах з пологами та патологією вагітності ($36,76 \pm 0,09$ °С), нещасними випадками та травмами ($36,80 \pm 0,07$ °С), іншими захворюваннями ($36,90 \pm 0,13$ °С) та безрезультатним виїздом ($36,47 \pm 0,13$ °С).

Відмінність середніх значень температури тіла у групі пацієнтів із нещасними випадками та травмами ($36,80 \pm 0,07$ °С) з групами пацієнтів із іншими захворюваннями ($36,90 \pm 0,13$ °С) і пологами та патологією вагітності ($36,76 \pm 0,09$ °С) була невірогідною ($p > 0,05$). Також невірогідний характер мала відмінність середнього значення показника у групах з іншими захворюваннями ($36,90 \pm 0,13$ °С), пологами та патологією вагітності ($36,76 \pm 0,09$ °С).

Таким чином, підвищення температури тіла є типовим для пацієнтів дитячого та працездатного віку. У дітей найвищі значення температури констатовано у групах пацієнтів віком від 1 місяця до 3 років.

Таблиця 2. Температура тіла пацієнтів різних вікових груп

Вікові групи	1А	1Б	1В	1Г	2	3
Температура тіла, °С (M ± m)	$37,14 \pm 0,36$	$38,08 \pm 0,14^*$	$37,81 \pm 0,16^*$	$37,63 \pm 0,10^*$	$36,99 \pm 0,04$	$37,22 \pm 0,07^*$

Примітка: * — різниця значень з 2-ю, 3-ю та 1Б віковими групами має вірогідний характер ($p < 0,05$).

Таблиця 3. Температура тіла пацієнтів за місцем виклику

Місце виклику	Вдома	Вулиця	Громадський заклад	Лікувально-профілактичний заклад
Температура тіла, °С (M ± m)	$37,30 \pm 0,04$	$36,89 \pm 0,11^*$	$36,72 \pm 0,07$	$37,12 \pm 0,11$

Примітка: * — різниця значень з 2-ю, 3-ю та 1Б віковими групами має вірогідний характер ($p < 0,05$).

Таблиця 4. Температура тіла пацієнтів залежно від клінічного стану

Клінічний стан	Тяжкий стан	Середнього ступеня тяжкості	Задовільний
Температура тіла, °С (M ± m)	$37,56 \pm 0,18$	$37,26 \pm 0,05$	$37,10 \pm 0,05$

Таблиця 5. Температура тіла пацієнтів залежно від виду діагнозу

Вид діагнозу	Раптове захворювання	Пологи та патологія вагітності	Нещасні випадки та травми	Безрезультатний виїзд	Інші захворювання
Температура тіла, °С (M ± m)	$37,33 \pm 0,04$	$36,76 \pm 0,09$	$36,80 \pm 0,07$	$36,47 \pm 0,13$	$36,90 \pm 0,13$

Висновки

1. Для оцінки клінічного стану пацієнтів на догоспітальному етапі важливе значення набуває вимірювання температури тіла.

2. Рівень температури тіла у пацієнтів на догоспітальному етапі не залежить від статі.

3. Вранці температура тіла пацієнтів характеризується величинами, що є ближчими до нормальних значень. Найвищі значення температури тіла спостерігаються у другій половині дня (з 14-ї до 22-ї год) та в нічний час (з 2-ї до 6-ї год).

4. Зміни значень температури пацієнтів працездатного віку на догоспітальному етапі не є характерними; у хворих більш старшого віку спостерігаються субфебрильні значення температури.

5. Зміни значень температури є характерними для пацієнтів дитячого віку з найвищими значеннями показників у віковій групі від 1 місяця до 1 року ($38,08 \pm 0,14$ °C).

6. Найвищі значення температури за місцем виклику швидкої медичної допомоги зафіксовано: вдома ($37,30 \pm 0,04$ °C) та у лікувально-профілактичних закладах ($37,12 \pm 0,11$ °C).

7. Залежно від клінічного стану значення температури були найвищими у групі пацієнтів із тяжким клінічним станом ($37,56 \pm 0,18$ °C) та найнижчими в пацієнтів у задовільному стані ($37,10 \pm 0,05$ °C).

У пацієнтів із середньою тяжкістю стану величини температури тіла займають проміжне значення ($37,26 \pm 0,05$ °C).

8. Значення температури тіла, відхилені від нормальних значень, є характерними для пацієнтів у групі з раптовими захворюваннями ($37,33 \pm 0,04$ °C) на відміну від інших груп (пологи та патологія вагітності ($36,76 \pm 0,09$ °C), нещасні випадки та травми ($36,80 \pm 0,07$ °C), безрезультатний виїзд ($36,47 \pm 0,13$ °C) та інші захворювання ($36,90 \pm 0,13$ °C)).

Список літератури

1. Георгіяні М.А., Корсунов В.А. Лихоманка, гіпертермічний та судомний синдроми у практиці медицини невідкладних станів // Медицина неотложных состояний. — 2006. — № 3(4). — С. 97-100.

2. Никонов В.В., Павленко А.Ю. Нарушения температурно-го гомеостаза // Медицина неотложных состояний. — 2009. — № 6(25). — С. 9-20.

3. Основи внутрішньої медицини: пропедевтика внутрішніх хвороб / За ред. О.Г. Яворського. — Київ: Здоров'я, 2004. — 500 с.

4. Радушкевич В.Л., Барташевич Б.И., Ткаченко Н.В. Особенности проведения реанимации у больных с непреднамеренным общим охлаждением организма // Медицинский алфавит. Неотложная медицина. — 2010. — № 17(140). — С. 20-25.

5. Рациональная фармакотерапия неотложных состояний: Рук-во для практикующих врачей / Под общ. ред. Б.С. Брискина, А.Л. Верткина. — М.: Литера, 2007. — 648 с.

Отримано 16.01.12 □

Зозуля І.С., Марков Ю.І., Слабкий Г.О.
Национальная медицинская академия последипломного образования имени П.Л. Шупика
Украинский институт стратегических исследований
МЗ Украины, г. Киев

ТЕМПЕРАТУРА ТІЛА**У ПАЦІЄНТОВ СКОРОЙ МЕДИЦИНСКОЇ ПОМОЦІ**

Резюме. Исследована температура тела на догоспитальном этапе у 647 пациентов, которые вызвали скорую медицинскую помощь в г. Киеве. Определена зависимость показателя от диагноза, степени тяжести состояния больных, их возраста, пола и других факторов.

Ключевые слова: пациенты, температура тела, догоспитальный этап, скорая медицинская помощь.

Zozulya I.S., Markov Yu.I., Slabky G.O.
National Medical Academy of Postgraduate Education
named after P.L. Shupik
Ukrainian Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine

**THE BODY TEMPERATURE
IN AMBULANCE PATIENTS**

Summary. The body temperature on the pre-hospital stage was investigated amongst 647 patients who called an ambulance in Kyiv. The dependence of the indicator on diagnosis, severity of the patients' state, their age, sex etc was defined.

Key words: patients, body temperature, pre-hospital stage, ambulance.